

KRYTERIA OCENIANIA Z PRZYRODY W KL.IV

„Tajemnice przyrody”

(2 godziny tygodniowo)

Dział 1. Poznajemy warsztat przyrodnika

Na ocenę **dopuszczającą (2)** uczeń:

- wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej;
- wymienia dwa elementy przyrody ożywionej
- wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata
- podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie;
- podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokręgu;
- wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu na podstawie instrukcji słownej;
- określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu (prosty patyk lub pręt, słoneczny dzień)
- rysuje plan biurka w skali 1 : 10
- wymienia rodzaje map ;
- wskazuje kierunki geograficzne na mapie ;
- odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę

Na ocenę **dostateczną (3)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

- wyjaśnia znaczenie pojęcia *przyroda* ;
- podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka
- omawia na przykładach , rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata ;
- wymienia źródła informacji o przyrodzie
- omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń
- przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu;
- podaje nazwy głównych kierunków geograficznych;
- przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych ;
- wyjaśnia pojęcia *mapa* i *legenda* ;
- określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej ;
- określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu ;
- opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu

Na ocenę **dobrą (4)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dodatkowo:

- wymienia cechy ożywionych elementów przyrody ;
- wymienia cechy przyrodnika ; określa rolę
- wymienia najważniejsze części mikroskopu
- wyjaśnia, co to jest widnokrąg ;
- omawia budowę kompasu ;
- samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu ;
- wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie (B)
- wyjaśnia pojęcie *skala liczbowa*;
- oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50;
- przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy
- wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy;
- orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu

Na ocenę **bardzo dobrą (5)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i dodatkowo:

- klasyfikuje wskazane elementy na ożywione i nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka
- wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze ;
- porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu;
- wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich
- odszukuje na mapie wskazane obiekty
- orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie

Dział 2. Odkrywamy tajemnice zjawisk przyrodniczych

Na ocenę **dopuszczającą (2)** uczeń:

- wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów;
- wskazuje w najbliższym otoczeniu dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych;
- podaje dwa przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych;
- porównuje ciała stałe z cieczami pod względem jednej właściwości (kształt)
- wymienia stany skupienia wody w przyrodzie;
- podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia;
- omawia budowę termometru;

- odczytuje wskazania termometru; wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie
- wymienia przynajmniej trzy składniki pogody;
- rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów;
- wyjaśnia, dlaczego burze są groźne
- dobiera przyrządy do pomiaru trzy składników pogody;
- wyjaśnia pojęcia *wschód Słońca*, *zachód Słońca*;
- rysuje „drogę” Słońca na niebie;
- podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku;
- podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku

Na ocenę **dostateczną (3)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

- wymienia stany skupienia, w jakich występują substancje;
- podaje dwa-trzy przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym
- wyjaśnia zasadę działania termometru;
- wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody
- wyjaśnia, co nazywamy pogodą;
- wyjaśnia pojęcia: *upał*, *przymrozek*, *mróz*;
- podaje nazwy osadów atmosferycznych
-
- podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody;
- omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokręgiem;
- omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia;
- wyjaśnia pojęcia *równonoc przesilenie*;
- omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku

Na ocenę **dobłą (4)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dodatkowo:

- wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej;
- podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych i cieczy
- wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania;
- podaje, z czego mogą być zbudowane chmury;
- rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach;
- wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne;
- wyjaśnia, jak powstaje wiatr
- wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych;
- określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza;
- określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia;
- wyjaśnia pojęcie *górowanie Słońca*;
- omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokręgiem w poszczególnych porach roku

Na ocenę **bardzo dobrą (5)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i dodatkowo:

- klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości; w
- wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość;
- porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów
- opisuje zasadę działania termometru cieczowego
- przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie
- wyjaśnia, jak się tworzy nazwę wiatru;
- rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów;
- odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych
- omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia ;
- porównuje wysokość Słońca nad widnokręgiem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku

Dział 3. Poznajemy świat organizmów

Na ocenę **dopuszczającą (2)** uczeń:

- Wyjaśnia, po czym rozpozna organizm;
- wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów;
- omawia jedną wybraną przez siebie czynność życiową organizmów;
- odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od wielokomórkowych
- podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych
- układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów;
- wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie;
- podaje przykłady zwierząt hodowanych w domach przez człowieka;
- podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domach

Na ocenę **dostateczną (3)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

- wyjaśnia pojęcia *organizm jednokomórkowy*, *organizm wielokomórkowy*;

- podaje charakterystyczne cechy organizmów; w
- wymienia czynności życiowe organizmów
- rozpoznaje na ilustracji wybrane organy / narządy
- dzieli organizmy cudzożywne ze względu na rodzaj pokarmu;
- wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe;
- podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego
- podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw ;
- wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana;
- omawia zasady opieki nad zwierzętami
- podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście

Na ocenę **dobrą (4)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dodatkowo:

- charakteryzuje czynności życiowe organizmów
- omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego
- wyjaśnia pojęcia: *organizm samożywny*, *organizm cudzożywny*;
- wymienia cechy roślinożerców;
- wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne;
- podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi;
- wymienia przedstawicieli pasożytów
- wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa
- rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe;
- określa cel hodowania zwierząt w domu ;
- wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu ;
- wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast

Na ocenę **bardzo dobrą (5)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i dodatkowo:

- podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy (np. ruch, wzrost);
- porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym
- omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny;
- określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi;
- wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo
- opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy;

Dział 4. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka

Na ocenę **dopuszczającą (2)** uczeń:

- podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy;
- omawia znaczenie wody dla organizmu
- wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego;
- uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem
- wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne;
- wymienia rodzaje naczyń krwionośnych;
- pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy;
- wymienia zasady higieny układu oddechowego
- wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu;
- omawia dwie zasady higieny układu ruchu
- wskazuje, na planszy położenie układu nerwowego;
- wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów;
- wymienia dwa zachowania niekorzystnie wpływające na układ nerwowy
- wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego;
- rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską;
- wyjaśnia pojęcie *zapłodnienie*
- podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci;

Na ocenę **dostateczną (3)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

- wymienia składniki pokarmowe;
- wymienia narządy budujące przewód pokarmowy;
- omawia rolę układu pokarmowego;
- podaje zasady higieny układu pokarmowego
- omawia rolę serca i naczyń krwionośnych;
- wymienia narządy budujące drogi oddechowe;
- wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wdechu i wydechu;
- określa rolę układu oddechowego;
- opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu
- wymienia elementy budujące układ ruchu;
- podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu ;
- wymienia trzy funkcje szkieletu ;
- wymienia zasady higieny układu ruchu

- omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów
- wymienia zasady higieny oczu i uszu
- wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy;
- określa rolę układu rozrodczego;
- omawia zasady higieny układu rozrodczego;
- wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców;
- omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania

Na ocenę **dobłą (4)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dodatkowo:

- omawia rolę składników pokarmowych w organizmie;
- wymienia produkty zawierające sole mineralne
- wyjaśnia pojęcie *trawienie* ;
- opisuje drogę pokarmu w organizmie;
- omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu
- wymienia funkcje układu krwionośnego;
- wyjaśnia, czym jest tętno ;
- omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie;
- określa cel wymiany gazowej;
- omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego;
- podaje nazwy głównych stawów u człowieka;
- wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem
- wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę;
- wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową;
- omawia zasady higieny układu nerwowego
- opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania

Na ocenę **bardzo dobrą (5)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i dodatkowo:

- omawia rolę witamin ;
- wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin;
- omawia rolę soli mineralnych w organizmie
- wyjaśnia rolę enzymów trawiennych;
- wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu
- wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny ;
- podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego
- wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego
- wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach
- porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego;
- na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach;
- omawia pracę mięśni szkieletowych
- wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów ;
- wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia
- wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego;
- omawia przebieg rozwoju nowego organizmu

Dział 5. Odkrywamy tajemnice zdrowia

Na ocenę **dopuszczającą (2)** uczeń:

- wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia
- korzystając z piramidy zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach
- wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk
- omawia sposób dbania o zęby
- wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu
- wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych;
- wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową ;
- wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową
- wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie;
- odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów;
- określa sposób postępowania po użądleniu
- omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu;
- podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia;
- wymienia rodzaje urazów skóry

- podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka;
- opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu
- prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji

Na ocenę **dostateczną (3)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

- podaje zasady prawidłowego odżywiania;
- wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry ;
- podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego
- wymienia przyczyny chorób zakaźnych;
- wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową;
- omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową ;
- omawia przyczyny zatruć ;
- określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę
- określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim;
- rozpoznaje owady, które mogą być groźne
- podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu;
- omawia sposób postępowania przy otarciach i skaleczeniach
- podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać ;
- podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm
- podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie

Na ocenę **dobrą (4)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dodatkowo:

- wymienia (wszystkie) zasady zdrowego stylu życia;
- wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia
- opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania
- wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej
- wyjaśnia, czym są szczepionki ;
- wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową
- wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie
- omawia objawy zatruć
- wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego
- wymienia objawy zatrucia grzybami
- omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości
- wyjaśnia, na czym polega palenie bierne
- wymienia skutki przyjmowania narkotyków
- wyjaśnia, czym jest asertywność

Na ocenę **bardzo dobrą (5)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i dodatkowo:

- wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia
- omawia skutki niewłaściwego odżywiania się
- wyjaśnia, na czym polega higiena osobista
- podaje sposoby uniknięcia zakażenia się grzybicą
- porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy
- klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje przykłady pasożytów
- charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka
- opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych
- wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę
- omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję
- rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące
- omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń
- wyjaśnia, czym jest uzależnienie;
- uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia

Dział 6. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy

Na ocenę **dopuszczającą (2)** uczeń:

- rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów (C); podaje przykłady krajobrazu naturalnego (B); wymienia nazwy krajobrazów kulturowych (B); określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy
- rozpoznaje na ilustracji formy terenu (C); wyjaśnia, czym są równiny (B); wykonuje modele wzniesienia i doliny
- przyporządkowuje jedną – dwie okazane skały do poszczególnych grup
- podaje przykłady wód słonych (B); wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy
- rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy (C); podaje dwa-trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy
- wymienia dwie-trzy formy ochrony przyrody w Polsce (A); podaje dwa-trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych (B); wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła

Na ocenę **dostateczną (3)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

- wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów (B); wymienia rodzaje krajobrazów (naturalny, kulturowy) (A); wyjaśnia pojęcie: *krajobraz kulturowy* (B); wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka
- omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia (C); wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy
- podaje nazwy grup skał (A); podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych
- podaje przykłady wód słodkich (w tym wód powierzchniowych) (B); wskazuje różnice między oceanem a morzem (B); na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących (C / D); wymienia różnice między jeziorem a stawem
- wymienia, podając przykłady, od czego pochodzą nazwy miejscowości (A); podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych
- wyjaśnia, co to są parki narodowe (B); podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody (B); omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych

Na ocenę **dobrą (4)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dodatkowo:

- wyjaśnia pojęcie: *krajobraz* (B); wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz (A); omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych (B); wskazuje składniki naturalne w krajobrazie najbliższej okolicy
- opisuje wklęsłe formy terenu (B); opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy
- opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych (C); rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy
- wyjaśnia pojęcia: *wody słodkie*, *wody słone* (B); wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych (C); omawia warunki niezbędne do powstania jeziora (B); porównuje rzekę z kanałem śródlądowym
- omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa (B); omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu (A); wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości
- wyjaśnia cel ochrony przyrody (B); wyjaśnia, co to są rezerваты przyrody (B); wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną (B); podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy

Na ocenę **bardzo dobrą (5)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i dodatkowo:

- opisuje krajobraz najbliższej okolicy
- klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości (A); omawia elementy doliny
- opisuje skały występujące w najbliższej okolicy (D); omawia proces powstawania gleby
- charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi (C); omawia, jak powstają bagna (B); charakteryzuje wody płynące
- podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu (B); wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości
- wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym (C); na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa

Dział 7. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie

Na ocenę **dopuszczającą (2)** uczeń:

- podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie;
- wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście
- przyporządkowuje na schematycznym rysunku nazwy do stref życia w jeziorze;
- wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie;
- omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury
- wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji;
- wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu;
- podaje trzy zasady zachowania się w lesie
- podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych;
- rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste
- podaje dwa przykłady znaczenia łąki;
- wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw;
- rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych
- wymienia nazwy zbóż;
- rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto;
- podaje przykłady warzyw uprawianych na polach;
- wymienia dwa szkodniki upraw polowych

Na ocenę **dostateczną (3)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą i dodatkowo:

- omawia, popierając przykładami, przystosowania zwierząt do życia w wodzie;
- wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimą
- podaje po dwie-trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki;
- omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki
- podaje nazwy stref życia w jeziorze;
- wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej;
- rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża

- podaje nazwy warstw lasu;
- rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu;
- rozpoznaje pospolite grzyby jadalne
- porównuje wygląd igieł sosny i świerka;
- wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek;
- wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych
- wymienia cechy łąki;
- wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej;
- przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące
- omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych;
- wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami;
- uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu

Na ocenę **dobrą (4)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dodatkowo:

- omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne
- wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki;
- porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki;
- omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki
- charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej;
- wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej
- charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej
- charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające przed utratą wody;
- wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru
- opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych
- porównuje drzewa liściaste z iglastymi;
- rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste;
- rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych;
- wymienia typy lasów rosnących w Polsce
- rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące;
- wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki
- wyjaśnia pojęcia *zboża ozime*, *zboża jare* ;
- podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw;
- wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych

Na ocenę **bardzo dobrą (5)** uczeń powinien znać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i dodatkowo:

- wyjaśnia pojęcie *plankton*;
- charakteryzuje, na przykładach, przystosowania zwierząt do ruchu wody
- porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki;
- rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki
- charakteryzuje poszczególne strefy jeziora;
- rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami;
- układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze
- omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin;
- charakteryzuje wymianę gazową u roślin;
- wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła
- charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach
- podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych
- uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt
- podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania;
- przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych;
- rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy

Stopień **celujący** otrzymuje uczeń gdy :

- bieżąco posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania,
- wykazuje wiadomości wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- osiąga sukcesy w konkursach przyrodniczych.
- samodzielnie wyszukuje dodatkowe informacje na zagadnienia przerabiane na lekcji i prezentuje je.

Stopień **niedostateczny** otrzymuje uczeń gdy :

- posiada wiedzę mniejszą niż jest wymagana na ocenę dopuszczającą .